

Brusel 27. února 2026
(OR. en)

6851/26

RECH 86
RELEX 296

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	27. února 2026
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2026) 96 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU Dvouletá zpráva o provádění globálního přístupu k výzkumu a inovacím 2023–2025

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2026) 96 final.

Příloha: COM(2026) 96 final

V Bruselu dne 27.2.2026
COM(2026) 96 final

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

**Dvouletá zpráva o provádění
globálního přístupu k výzkumu a inovacím 2023–2025**

1. Úvod

Sdělení „Globální přístup k výzkumu a inovacím“¹ bylo přijato v květnu 2021, tedy v době, kdy byl svět velmi odlišný od toho dnešního. Přesto zůstávají v platnosti jeho obecné cíle a zásady, jako je obhajoba a podpora základních hodnot v oblasti výzkumu a inovací, úsilí o zajištění rovných podmínek a reciprocity v mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, společné řešení globálních výzev, jako je změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti a celosvětové zdravotní krize, a přijetí diferencovaného a přizpůsobeného přístupu ke spolupráci se zeměmi a regiony mimo EU.

Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací zvyšuje excelenci a konkurenceschopnost, poskytuje přístup k mezinárodním odborným znalostem prostřednictvím mobility a spolupráce, rozvíjí řešení globálních výzev a podporuje společné vědecké a technické normy, čímž snižuje překážky obchodu a zlepšuje přístup na potenciální trhy. Vytváří také politický a diplomatický kapitál a přispívá k plnění geopolitických cílů EU. Podpora mezinárodní spolupráce je zakotvena v čl. 180 písm. b) Smlouvy o fungování Evropské unie.

Je potřeba, aby EU v době geostrategického soupeření důrazněji prosazovala své strategické zájmy a zároveň posilovala spolupráci s podobně smýšlejícími partnery². Při provádění globálního přístupu se proto musí zohlednit jak nové geopolitické skutečnosti, tak převratný vývoj v oblasti vědy a techniky. Na tyto skutečnosti reagovala první dvouletá zpráva o provádění, která byla přijata v roce 2023 a která například zdůraznila, že je zapotřebí, aby EU poskytovala podporu Ukrajině po zahájení nezákonné totální invaze ze strany Ruska.

V uplynulých dvou letech EU podnikla rozhodné kroky k řešení těchto výzev a přijala klíčové iniciativy, jejichž cílem je zajistit, aby EU zůstala v popředí inovací a aby její systém výzkumu a inovací zůstal otevřený a bezpečný³. EU je a bude i nadále strážkyní multilateralismu, mezinárodního řádu založeného na pravidlech a tvorby politiky opírající se o fakta, což je v dnešním světě zásadní pro obranu základních principů demokracie, včetně odolnějších a silnějších demokratických společností. Vzhledem k tomu, že zásady a hodnoty, které EU zastává, jsou celosvětově stále více ohrožovány, musí se EU více než kdy dříve zasazovat o akademickou svobodu a svobodu vědeckého výzkumu, jakož i o rozmanitost, rovnost a začleňování. To zahrnuje podporu rovnosti a nediskriminace žen a dalších skupin, které jsou vystaveny zvýšenému riziku diskriminace, a zajištění jejich plné a skutečné účasti v systémech výzkumu a inovací. Tyto hodnoty jsou nejen morálním imperativem, ale také jednou z největších předností EU v celosvětové soutěži o talenty.

¹ COM (2021) 252 final.

² https://commission.europa.eu/document/download/833e082a-0c39-4bc6-a119-e0760ebc7360_en?filename=mission-letter-zaharieva.pdf

³ Příkladem je Strategie hospodářské bezpečnosti (JOIN(2023) 20 final), doporučení Rady o posílení bezpečnosti výzkumu (C/2024/3510), společné sdělení „Posílení hospodářské bezpečnosti EU“ (JOIN(2025) 977 final), Kompas konkurenceschopnosti (COM(2025) 30 final), Strategie pro startupy a scaleupy (SWD(2025) 138 final), Evropská strategie pro výzkumné a technologické infrastruktury (COM(2025) 497 final/2), Evropská strategie pro umělou inteligenci ve vědě (COM(2025) 724 final), Dohoda o čistém průmyslu (COM(2025) 85 final) a iniciativa Zvolte si Evropu (https://commission.europa.eu/topics/research-and-innovation/choose-europe_en).

Tato zpráva nabízí přehled práce, kterou Komise vykonala při provádění globálního přístupu k výzkumu a inovacím a souvisejících závěrů Rady⁴ od zveřejnění první dvouleté zprávy o provádění v roce 2023⁵. Jejím cílem je poskytnout přehled o tom, jak EU řeší nové výzvy a požadavky v oblasti výzkumu a inovací v mezinárodním prostředí, které se vyznačuje rostoucí konkurencí a nestabilitou, a hájí tak své strategické zájmy.

2. OPĚTOVNÉ POTVRZENÍ ZÁVAZKU EU TÝKAJÍCÍHO SE MEZINÁRODNÍ OTEVŘENOSTI A ZÁKLADNÍCH HODNOT V OBLASTI VÝZKUMU A INOVACÍ

EU společně s partnery z celého světa realizovala mnohostranný dialog o zásadách a hodnotách mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, jehož výsledkem bylo schválení tzv. bruselského prohlášení na mezinárodní ministerské konferenci v únoru 2024. Komise navrhla, aby byla zahájena další fáze dialogu a aby byl rozšířen jeho zeměpisný dosah a tematický záběr. Komise rovněž začala pracovat na evropském rámci pro vědeckou diplomacii a předložila zprávu s odbornými doporučeními, kterou společně vypracovali vědci a diplomaté. Po přidružení Nového Zélandu, Kanady, Spojeného království, Korejské republiky, Švýcarska a Egypta k programu Horizont Evropa EU úspěšně pokračuje v budování pevných vztahů v oblasti výzkumu a inovací s klíčovými partnery v zahraničí.

2.1 Zásady a hodnoty mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací

V návaznosti na zahájení mnohostranného dialogu o zásadách a hodnotách mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací v červenci 2022 se Komise zapojila do diskuse se svými globálními partnery o otázkách týkajících se excelence ve výzkumu, zhodnocování znalostí, bezpečnosti výzkumu a rovnocenných partnerství v oblasti výzkumu a inovací se zeměmi s nízkými a středními příjmy. Jejím završením byla mezinárodní ministerská konference, která se konala během belgického předsednictví Rady EU v únoru 2024 a na níž bylo schváleno prohlášení ministrů o zásadách a hodnotách mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, tzv. bruselské prohlášení⁶.

V návaznosti na výzvu obsaženou v závěrech Rady o globálním přístupu k výzkumu a inovacím, která se týkala vypracování programu pro evropskou vědeckou diplomacii⁷, a na následnou diskusi v Radě pro konkurenceschopnost v červenci 2023 pověřila Komise skupinu vědců a diplomatů předložením konkrétních doporučení pro budoucí evropský rámec pro vědeckou diplomacii⁸. Doporučení vypracovaná 130 odborníky na vědeckou diplomacii,

⁴ 12301/21 RECH 425.

⁵ Například: *Mnohem více než jen trh* (Lettova zpráva), *Budoucnost evropské konkurenceschopnosti* (Draghiho zpráva), *Společně bezpečnější: posílení evropské civilní a vojenské připravenosti a pohotovosti* (Niinistöova zpráva), *Sladit, jednat, urychlit* (Heitorova zpráva).

⁶ Viz https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/94d6bb42-1fe7-478c-b6b4-d0be4dfb0204_en?filename=brussels-ministerial-statement-2024-02.pdf. Turecká republika schválila prohlášení ministrů bez přílohy.

⁷ 12301/21 RECH 425.

⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/launch-eu-science-diplomacy-working-groups-results-call-expressions-interest-published-2023-12-06_en

kteřá navrhují strategické, operativní a podpůrné nástroje potřebné k podpoře vedoucího postavení Evropy v oblasti vědecké diplomacie, byla zveřejněna v únoru 2025 v odborné zprávě⁹. Významným mezníkem v tomto procesu byla první konference o evropské vědecké diplomacii v prosinci 2023, která umožnila komunitě evropské vědecké diplomacie zvážit strategický přístup¹⁰.

Komise podpořila cílené semináře a diskuse, včetně seminářů o vědecké diplomacii ve Středomoří a o přeshraničním vodním hospodářství na řece Nil, čímž prokázala hodnotu vědecké diplomacie v praxi. V říjnu 2025 proběhl první dialog o vědecké diplomacii mezi Africkou unií (AU) a EU, který vedl k tomu, že vědecká diplomacie byla označena za nový směr politického dialogu na vysoké úrovni o vědě, technologiích a inovacích mezi Africkou unií a Evropskou unií. Kromě toho Komise podpořila Alianci EU pro vědeckou diplomacii¹¹, která v této oblasti sdružuje přední instituce.

V dubnu 2024 EU podepsala prohlášení ministrů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) o transformačních politikách v oblasti vědy, technologií a inovací pro udržitelnou a inkluzivní budoucnost, které podporuje společné zásady a hodnoty mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, včetně reciprocity, transparentnosti, odpovědnosti a vzájemného prospěchu¹². EU spolupředsedá pracovní skupině v rámci skupiny G7 pro otevřenou vědu, která přispívá k mezinárodnímu sjednocování a spolupráci v oblasti rozvoje a provádění politiky otevřené vědy. EU a její členské státy rovněž poskytují podporu ohroženým výzkumným pracovníkům, zejména prostřednictvím projektu SAFE¹³.

V souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 17. ledna 2024 zahájila Komise specializovanou studii, jejímž cílem bylo poskytnout podklady pro legislativní návrh o podpoře a ochraně svobody vědeckého výzkumu v EU, který byl zveřejněn v říjnu 2025¹⁴. Komise na mezinárodní úrovni prosazuje Evropský kodex chování pro integritu výzkumu¹⁵ a Globální kodex chování pro rovnocenná výzkumná partnerství¹⁶, pokračuje v pořádání fóra Národní etické rady (National Ethics Council, NEC) dvakrát ročně a aktivně se účastní iniciativy Dobrovolníci ve výzkumu a etice (Volunteers in Research and Ethics, VolREthics)¹⁷. Klíčovým krokem v prosazování rovnosti žen a mužů ve výzkumu a inovacích, a to i na mezinárodní úrovni, bylo zavedení kritéria způsobilosti plánu pro rovnost žen a mužů v programu Horizont Evropa¹⁸.

2.2 Mezinárodní rozměr programu Horizont Evropa

⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/0841de12-0dd2-4459-b59c-050943c04acd_en

¹⁰ <https://eu-science-diplomacy.service-facility.eu/>

¹¹ <https://www.science-diplomacy.eu/>

¹² <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0501>.

¹³ <https://saferearchers.eu/>

¹⁴ <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/0ad627da-a7ed-11f0-a7c5-01aa75ed71a1/language-cs>

¹⁵ <https://allea.org/code-of-conduct/>

¹⁶ <https://www.globalcodeofconduct.org/>

¹⁷ <https://www.inserm.fr/en/ethics/volrethics/>

¹⁸ Zavádí se od výzev k podávání návrhů se lhůtami od roku 2022.

Účast v rámcovém programu prostřednictvím přidružení je nejužší formou spolupráce v oblasti výzkumu a inovací se zeměmi mimo EU. V červenci 2023 se první zemí mimo sousedství EU, která se přidružila k programu Horizont Evropa, stal Nový Zéland, v roce 2024 následovaly Spojené království a Kanada a v roce 2025 Korejská republika, Švýcarsko a Egypt. Byla dokončena jednání o přidružení s Japonskem a byly zahájeny předběžné rozhovory s Austrálií.

Svým mezinárodním rozměrem vyniká pilíř I programu Horizont Evropa, neboť 8,7 % účastníků pochází z nepřidružených zemí mimo EU, následuje pilíř II (5,5 %), pilíř III (2,5 %) a nakonec akce Rozšiřování účasti a posilování Evropského výzkumného prostoru (2,4 %). Přidružené země hostí 11,8 % účastníků v pilíři I, 9,7 % účastníků v pilíři II, 7,8 % účastníků v pilíři III a 14,8 % účastníků v rámci akcí Rozšiřování účasti a posilování Evropského výzkumného prostoru¹⁹.

Akce „Marie Curie-Sklodowska“, součást programu Horizont Evropa s nejsilnějším mezinárodním aspektem, jsou zásadní pro navazování mezinárodních partnerství v oblasti výzkumu a inovací. Mezi výzkumnými pracovníky vybranými v rámci stipendií akcí „Marie Curie-Sklodowska“ bylo 46 % osob ze zemí mimo EU, konkrétně 37 % z nepřidružených zemí mimo EU a 9 % z přidružených zemí. Akce „Marie Curie-Sklodowska“ představují přibližně 50 % celkové účasti organizací z nepřidružených zemí mimo EU v programu Horizont Evropa. V mnoha zemích tvoří akce „Marie Curie-Sklodowska“ více než 50 % celkové účasti v projektech programu Horizont Evropa. V květnu 2025 byla zahájena nová koordinační a podpůrná akce, která má posílit mezinárodní spolupráci a celosvětovou účast v akcích „Marie Curie-Sklodowska“²⁰.

Aby posílila jejich roli coby center pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, EU nadále financuje nadnárodní přístup k výzkumným infrastrukturám, včetně těch, které provozuje Společné výzkumné středisko Komise²¹, a to i pro uživatele z nepřidružených zemí mimo EU. EU rovněž podporuje mezinárodní přístup v rámci skupiny vysokých úředníků v rámci skupiny G7 pro globální výzkumné infrastruktury²². V roce 2024 Komise schválila prohlášení z Brisbane²³, v němž vyzývá všechny zúčastněné strany v oblasti výzkumných infrastruktur, aby za účelem řešení globálních výzev zintenzivnily spolupráci v rámci mezinárodních výzkumných infrastruktur. V září 2025 přijala Komise Evropskou strategii pro výzkumné a technologické infrastruktury, která zahrnuje opatření k posílení jejich mezinárodního rozměru.

3. PŘEHODNOCENÍ GLOBÁLNÍHO PŘÍSTUPU EU K VÝZKUMU A INOVACÍM: SMĚŘOVÁNÍ K ROVNÝM PODMÍNKÁM A RECIPROCITĚ

¹⁹ Údaje podle informačního přehledu programu Horizont Evropa ze dne 2. července 2025.

²⁰ MSCA Global Cooperation: Policy Enhancement and Strategic Promotion (Globální spolupráce v rámci akcí „Marie Curie-Sklodowska: Zlepšování politik a strategická podpora) (<https://msca-glopol.eu/>)

²¹ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/tools-and-laboratories/open-access-jrc-research-infrastructures_en

²² <https://www.gsogri.org/>

²³ <https://icri2024.au/about-icri/brisbane-statement/>

Aby byla mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací otevřená a bezpečná, přijala EU v roce 2024 doporučení Rady o posílení bezpečnosti výzkumu s cílem zajistit rovné podmínky v Evropském výzkumném prostoru. EU podnikla rozhodné kroky ke zvýšení své odolnosti vůči zahraničnímu vměšování a nátlaku tím, že provedla posouzení kritických technologií, podpořila investice do výzkumu a inovací v těchto oblastech, v nezbytných případech omezila přístup k programu Horizont Evropa a zavedla nová strategická partnerství.

Výzkumní pracovníci jsou při mezinárodní spolupráci stále více vystavováni bezpečnostním rizikům, přičemž evropský výzkum a inovace čelí zahraničnímu vměšování a manipulaci s informacemi a potenciálnímu zneužití způsobem, který může narušit bezpečnost EU nebo porušit hodnoty a základní práva EU. Pevný základ pro řešení bezpečnostních rizik spojených s mezinárodní spoluprací v oblasti výzkumu a inovací poskytlo EU doporučení Rady o posílení bezpečnosti výzkumu²⁴, které bylo přijato v květnu 2024. V tomto doporučení, které se týká nejen Komise a členských států, ale také veřejných poskytovatelů finančních prostředků na výzkum a univerzit, EU poprvé vypracovala společnou definici rizik pro bezpečnost výzkumu a společný přístup k posuzování rizik v oblasti výzkumu. V říjnu 2025 uspořádala Komise první evropskou stěžejní konferenci o bezpečnosti výzkumu, aby usnadnila sdílení osvědčených postupů.

Práce v oblasti bezpečnosti výzkumu je součástí širšího úsilí o posílení hospodářské bezpečnosti EU²⁵. Bezpečnost výzkumu by měla zejména pomoci zabránit úniku technologií, tedy nežádoucímu přenosu kritických znalostí a technologií prostřednictvím mezinárodní akademické spolupráce, a zároveň zachovat přístup EU k akademické svobodě a svobodě vědeckého výzkumu.

Klíčovou součástí této práce je posuzování rizik spojených s některými základními nebo kritickými technologiemi, jako jsou umělá inteligence, biotechnologie, pokročilé polovodiče a kvantové technologie, přičemž tento proces probíhá za účasti členských států a dalších zúčastněných stran. Jelikož toto posuzování kritických technologií přesahuje rámec politiky v oblasti výzkumu a inovací, budou výstupy této práce v nadcházejících letech určovat také mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací. Komise spolupracuje v oblasti hospodářské bezpečnosti s podobně smýšlejícími zeměmi, posiluje vlastní schopnosti EU v oblasti kritických technologií a zavádí různá ochranná opatření, jež mají EU chránit před jejich možným zneužitím.

V lednu 2024 Komise zveřejnila bílou knihu o možnostech posílení podpory výzkumu a vývoje zahrnujícího technologie s potenciálem dvojího užití²⁶. Od jejího zveřejnění přineslo několik strategických dokumentů další podněty k úvahám o výzkumu a vývoji v oblasti

²⁴ C/2024/3510.

²⁵ Viz JOIN(2023) 20 final a JOIN(2025) 977 final.

²⁶ COM(2024) 27 final.

dvojího užití, které zvažovaly rizika mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací v závislosti na odůvodnění výzkumu a potenciálu dvojího užití²⁷.

Komise rovněž podnikla další kroky k zajištění bezpečnosti výzkumu v rámci programu Horizont Evropa tím, že v oblastech kvantových technologií, technologií komunikačních sítí umělé inteligence, baterií, vesmíru a kritických surovin výjimečně omezila účast na subjekty z členských států a některých zemí mimo EU²⁸. V pracovním programu Horizont Evropa na období 2023–2024 byl čl. 22 odst. 5 nařízení o programu Horizont Evropa uplatněn na 33 témat²⁹, zatímco v pracovním programu na rok 2025 byl uplatněn na celkem 37 témat. Další zavedená opatření například stanovila doplňující povinnosti týkající se využívání výsledků výzkumu a právo Komise vznést námitky proti převodu duševního vlastnictví do zemí mimo EU, které nejsou přidruženy k programu³⁰.

Komise se rozhodla omezit přístup k výzkumu blízkému trhu rovněž v případě zemí mimo EU, u nichž se mělo za to, že nejsou splněny rámcové podmínky zajišťující rovné podmínky ve spolupráci v oblasti výzkumu a inovací³¹. V souladu se sdělením z června 2023 o provádění souboru opatření EU pro kybernetickou bezpečnost sítí 5G se subjekty vyhodnocené jako vysoce rizikové dodavatelé zařízení komunikačních sítí neúčastní akcí spojených s rozvojem technologií komunikačních sítí³².

4. SPOJENÍ CELOSVĚTOVÉHO ÚSILÍ KE SPOLEČNÉMU ŘEŠENÍ GLOBÁLNÍCH VÝZEV

Pokud jde o ekologickou transformaci, Komise podpořila vytvoření Mezinárodní platformy pro udržitelnost oceánů (IPOS), pokračovala v podpoře Transatlantické aliance pro oceánský výzkum a inovace (AAORIA) a společně s Mezivládní oceánografickou komisí UNESCO přijala nový společný plán. Podílela se na vedení mise pro čistý vodík a mise zaměřené na transformaci měst v rámci Mise inovací, podporovala platformy věnované znalostem v oblasti zeleného růstu a nadále se mezinárodně angažovala, a to i v rámci iniciativy skupiny G20 pro bioekonomiku.

V oblasti digitální transformace Komise rozvinula digitální partnerství s globálními partnery v oblastech, jako je umělá inteligence, kvantová výpočetní technika a konektivita. Podporovala také činnosti v oblasti globálního zdraví, mimo jiné prostřednictvím třetího

²⁷ Viz https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/new-publications-dual-use-provide-strategic-input-future-eu-ri-policies-2025-06-25_en

²⁸ Ustanovení čl. 22 odst. 5 nařízení o programu Horizont Evropa umožňuje omezit účast na právní subjekty usazené v členských státech nebo v uvedených přidružených nebo jiných zemích mimo EU, jak je stanoveno v pracovním programu, aby byla zajištěna ochrana strategických prostředků, zájmů, autonomie nebo bezpečnosti EU. Omezení se mohou vztahovat i na subjekty usazené v zemích, které jsou způsobilé, ale jsou přímo nebo nepřímo kontrolovány nezpůsobilou zemí nebo subjektem usazeným v nezpůsobilé zemi.

²⁹ Včetně změn schválených v roce 2024. Společný podnik pro evropskou vysoce výkonnou výpočetní techniku (společný podnik EuroHPC) navíc ustanovení čl. 22 odst. 5 využil při jedné akci v rámci svého pracovního programu na rok 2023.

³⁰ Články 39 a 40 nařízení o programu Horizont Evropa.

³¹ Ustanovení čl. 22 odst. 6 nařízení o programu Horizont Evropa umožňuje ve vhodných a řádně odůvodněných případech stanovit další kritéria způsobilosti s ohledem na specifické požadavky politiky nebo povahu a cíle předmětné akce.

³² C(2023) 4049 final.

programu Partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních (Global Health EDCTP3). Komise rovněž podporuje inovační aktivity na mezinárodní úrovni prostřednictvím Evropské rady pro inovace (EIC) a Evropského inovačního a technologického institutu (EIT), jakož i prostřednictvím zhodnocování znalostí.

4.1. Směrování globálního úsilí ke spravedlivé ekologické transformaci

Investice do výzkumu a inovací prostřednictvím programu Horizont Evropa pomáhají provádět Pařížskou dohodu, celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu a další mezinárodní dohody. Na základě těchto investic se rovněž formovaly programy a přispěly k činnosti řady organizací na rozhraní vědy a politiky³³. Význam zapojení EU je třeba vnímat také s ohledem na to, že se zásadním způsobem změnil přístup Spojených států (USA) ke změně klimatu, otázkám životního prostředí a úloze vědy při tvorbě politik.

Společné sdělení o agendě EU v oblasti mezinárodní správy oceánů³⁴ zdůraznilo, že je na podporu udržitelného řízení potřeba získat široké znalosti o oceánech. Studie proveditelnosti z roku 2023 zjistila, že znalosti jsou roztříštěné a často nedostatečné pro přijímání naléhavých rozhodnutí³⁵. V reakci na to se Komise zasazuje o zřízení Mezinárodní platformy pro udržitelnost oceánů (IPOS) jako nového katalytického mechanismu pro poskytování informací o udržitelném využívání a ochraně oceánů veřejným a soukromým subjektům s rozhodovací pravomocí.

Komise vedla provádění prohlášení Transatlantické aliance pro oceánský výzkum a inovace (AAORIA) z roku 2022 s cílem podpořit spolupráci v oblasti výzkumu oceánů v Atlantiku. K Transatlantické alianci pro oceánský výzkum a inovace se připojilo pět nových partnerů (Spojené království, Norsko, Island, Senegal a Ghana), kteří se zaměřují na zvýšení odolnosti pobřežních komunit, koordinaci pozorování oceánů a zlepšení modelování.

Na konferenci OSN o oceánech v roce 2025 Komise oznámila Iniciativu pro pozorování oceánů a zdůraznila význam Globálního systému pozorování oceánů a svůj závazek. Evropská komise a Mezivládní oceánografická komise UNESCO (IOC-UNESCO) přijaly společný plán na prohloubení spolupráce v rámci iniciativy OSN nazvané „Desetiletí vědy o oceánech pro udržitelný rozvoj (2021–2030)“, čímž sladily úsilí EU a UNESCO³⁶.

V roce 2023 Evropská komise ve spolupráci s Komisí Africké unie zřídila Africko-evropskou strategickou skupinu pro oceány (Africa-Europe Ocean Strategic Group), kterou řídí Nadace

³³ Včetně Skupiny pro pozorování Země, Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC), Mezivládní vědecko-politické platformy pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES), Mezinárodního panelu pro zdroje (IRP) a dalších iniciativ, jako je Globální partnerství v oblasti půdního hospodářství.

³⁴ JOIN(2022) 28 final.

³⁵ Evropská komise: Generální ředitelství pro námořní záležitosti a rybolov, *Seascope assessment - Feasibility study for the establishment of an Intergovernmental Panel for Ocean Sustainability (IPOS)* (Posuzování mořské krajiny – Studie proveditelnosti pro zřízení Mezivládního panelu pro udržitelnost oceánů (IPOS)), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2771/903406>

³⁶ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/2e5f29fb-cb0c-4d0d-8840-97ce0ee9730c_en?filename=ec_rtd_roadmap-cooperation-un-decade-ocean-science.pdf

Afrika–Evropa (Africa-Europe Foundation) s finanční podporou EU, s cílem podpořit vědeckou spolupráci mezi oběma kontinenty v oblasti oceánů.

V rámci „Mise inovací 2.0“³⁷ Evropská komise v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu podporovala urychlení přechodu na čistou energii. Při společném vedení „mise pro čistý vodík“³⁸ Komise podněcuje mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací s cílem podpořit růst globálního hodnotového řetězce čistého vodíku. Od roku 2024 bylo v rámci této mise identifikováno 101 unijních a globálních projektů v oblasti vodíkových údolí³⁹ v 38 zemích, což mělo za cíl usnadnit provádění rozsáhlých integrovaných vodíkových údolí do roku 2030.

V rámci mise zaměřené na transformaci měst⁴⁰ a v návaznosti na evropskou misi „Klimaticky neutrální a inteligentní města“ řídí Komise činnosti společně se skupinou ambiciózních měst po celém světě s cílem podporovat jejich vize pro nulové čisté emise a urychlit jejich provádění. Od roku 2023 se tato skupina rozrostla na 117 měst ve 47 zemích, přičemž podpora je poskytována v rámci programu City2City, který byl zahájen v listopadu 2025.

V souladu se strategií Global Gateway⁴¹ usnadňuje EU partnerským zemím přístup k údajům o životním prostředí prostřednictvím iniciativ zaměřených na posílení propojení vědy a politiky, včetně programu pro řízení biologické rozmanitosti a chráněných oblastí (BIOPAMA) a partnerství věnovaného znalostem v oblasti zeleného růstu (Green Growth Knowledge Partnership). Komise rovněž zřídila mezinárodní platformu pro správu znalostí, která slouží ke sdílení informací o normách, pokynech a možnostech financování v rámci iniciativy Nový evropský Bauhaus⁴².

4.2. Podpora digitální transformace

V červnu 2025 přijala Komise Mezinárodní digitální strategii EU, která stanoví vizi EU pro posílení mezinárodní digitální spolupráce⁴³. Tato strategie se zaměřuje na zvýšení evropské konkurenceschopnosti, podporu digitální agendy pro zajištění bezpečnosti Evropy a jejich partnerů a na vytváření globální elektronické správy a norem.

Digitální partnerství byla navázána s Japonskem, Korejskou republikou, Singapurem a Kanadou⁴⁴. Zaměřují se na spolupráci při rozvoji klíčových technologií, jako jsou umělá inteligence, polovodiče, vysoce výkonná výpočetní technika, kvantová výpočetní technika, síť 5G/6G, správa dat, normalizace a online platformy.

Rada EU–Indie pro obchod a technologie od května 2023 položila základy spolupráce v klíčových oblastech, včetně polovodičů, digitální veřejné infrastruktury, digitálních dovedností, umělé inteligence, vysoce výkonné výpočetní techniky a normalizace v oblasti IT

³⁷ Mise inovací je klíčové mezinárodní fórum, které sdružuje země zodpovědné za 90 % veřejného financování inovací v energetice.

³⁸ <https://mission-innovation.net/missions/hydrogen/>

³⁹ <https://h2v.eu/>

⁴⁰ <https://urbantransitionsmision.org/>

⁴¹ JOIN(2021) 30 final.

⁴² <https://knowledge-management.new-european-bauhaus.europa.eu/>

⁴³ JOIN(2025) 140 final.

⁴⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/partnerships>

a telekomunikací. Rada EU–USA pro obchod a technologie dosáhla od svého zřízení v roce 2021 významného pokroku a přinesla hmatatelné výsledky v oblasti umělé inteligence, kvantových technologií, normalizace, polovodičů, online platforem a sítí 6G.

Digitální aliance EU–Latinská Amerika a Karibik⁴⁵ je průkopnickým rámcem spolupráce mezi oběma regiony. Projekt EU a Latinské Ameriky a Karibiku týkající se strategického partnerství pro provádění digitálních dialogů v rámci spolupráce v oblasti výzkumu a inovací (Strategic Partnership for the Implementation of Digital Dialogues in R&I Cooperation, SPIDER) se zaměřuje na přijetí inkluzivního a na člověka zaměřeného přístupu k digitální transformaci v oblastech, které mohou těžit z vysokokapacitního propojení, jež poskytují infrastruktura „budování spojení Evropy s Latinskou Amerikou“ (Building the Europe Link to Latin America, BELLA)⁴⁶. Iniciativu kabelu BELLA podpořila evropská síť GÉANT⁴⁷, která prostřednictvím svých partnerství propojuje výzkumné a vzdělávací komunity ve více než 110 zemích světa a k propojení poskytovatelů dat v globálním výzkumném systému využívá vlastní zabezpečené optické sítě. V říjnu 2025 byla spuštěna vysoce výkonná výpočetní síť EU-Latinská Amerika a Karibik (EU-LAC High Performance Computing Network). Díky propojení superpočítačů EU a Latinské Ameriky a Karibiku prostřednictvím projektu BELLA budou vědci z obou regionů spolupracovat při provádění simulací, analýze dat velkého objemu a testování nejmodernějších modelů zpracování dat s cílem řešit naléhavé globální výzvy, od modelování klimatu a objevování léčiv až po umělou inteligenci.

Na základě úspěchu dosaženého u kabelu BELLA mezi Evropou a Latinskou Amerikou se očekává, že kabel EurAfrica Gateway vytvoří odolný podmořský kabelový systém podél afrického pobřeží Atlantského oceánu, který zlepší propojení v regionu.

4.3. Posílení spolupráce v oblasti globálního zdraví

Strategie EU v oblasti celosvětového zdraví⁴⁸ byla schválena Evropskou radou v lednu 2024⁴⁹. Klíčovými faktory pro zajištění lepšího zdraví, odolnějších zdravotnických systémů a všeobecné zdravotní péče jsou podle ní výzkum a inovace spolu s digitalizací a kvalifikovanou pracovní silou.

Komise od propuknutí pandemie COVID-19 výrazně zlepšila připravenost na pandemie a propojila schopnost okamžité reakce s dlouhodobými investicemi do připravenosti. Investováním 1,28 miliardy EUR do více než 121 akcí v oblasti výzkumu a vývoje v letech 2022 až 2025 Komise urychlila vývoj a testování lékařských protipatření, čímž rovněž zvýšila odolnost EU vůči budoucím pandemiím.

Komise zlepšila koordinaci poskytovatelů finančních prostředků na výzkum v oblasti globálního zdraví, například tím, že spolupředsedá Globální spolupráci ve výzkumu

⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1598

⁴⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/programming/programmes/bella-building-europe-link-latin-america_en

⁴⁷ https://network.geant.org/international_connectivity/

⁴⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_22_7153

⁴⁹ <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/01/29/eu-global-health-strategy-council-approves-conclusions/>

připravenosti na infekční onemocnění (GloPID-R)⁵⁰ a podporuje Globální alianci pro boj proti chronickým onemocněním (GACD)⁵¹. Komise rovněž podpořila přípravu nových partnerství, včetně Evropské aliance pro výzkum vzácných onemocnění (ERDERA)⁵².

Společný podnik EDCTP3 v oblasti globálního zdraví je třetím pokračováním Partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních⁵³. V roce 2024 financoval 74 projektů výzkumu v oblasti celosvětového zdraví s celkovým rozpočtem ve výši 254 milionů EUR. V reakci na vypuknutí epidemie mpox v Demokratické republice Kongo v roce 2024 aktivoval společný podnik EDCTP3 v oblasti globálního zdraví svůj mechanismus financování v případě mimořádných situací a vyhlásil výzvu pro krizové situace, na jejímž základě bylo financováno devět projektů v celkové výši 12,1 milionu EUR, které zahrnují studie fáze 2, 3 a 4 týkající se preexpoziční a postexpoziční profylaxe vakcín proti onemocnění mpox, jakož i strategie dohledu a epidemiologické studie.

Komise rovněž podporuje výzkum v oblasti globálního zdraví prostřednictvím spolupráce se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Globálním partnerstvím pro výzkum a vývoj antibiotik (GARDP) a poskytuje finanční prostředky ve výši 28 milionů EUR (2022–2027) na urychlení vývoje léčby bakteriálních infekcí rezistentních vůči lékům a na aktualizaci seznamů prioritních patogenů. Z těchto prostředků byl 1 milion EUR určen na podporu společné iniciativy SECURE v rámci spolupráce WHO a GARDP⁵⁴, jejímž cílem je rozšířit celosvětový přístup k základním antibiotikům pro léčbu bakteriálních infekcí rezistentních vůči lékům. Komise podpořila vývoj léků proti tuberkulóze pro děti a nové vakcíny proti tuberkulóze v rámci pracovního programu EU4Health na rok 2023.

Komise uzavřela s WHO dohodu o příspěvku na její plán výzkumu a vývoje v oblasti epidemií (R&D Blueprint for Epidemics) s rozpočtem 7,42 milionu EUR na podporu vývoje bezpečných a účinných vakcín a léčebných postupů proti filovirům (včetně eboly a viru Marburg) a podporu meziepidemické připravenosti na budoucí ohniska nákazy. Tato připravenost umožnila rychlou realizaci klinických hodnocení léčebných postupů a vakcín, jako tomu bylo zejména v roce 2025 během epidemie eboly v Ugandě.

V neposlední řadě Komise plní svůj závazek v oblasti otevřeného sdílení a přístupu prostřednictvím Globální koalice pro biologické údaje (Global Biodata Coalition), čímž pomáhá zajistit udržitelnost celosvětových zdrojů biologických údajů.

4.4. Podpora inovací

EU se snaží zaujmout pozici atraktivní destinace pro startupy, investory a podniky ze zemí mimo EU hledající inovativní řešení a rizikové klientské projekty. To je jednou ze stěžejních oblastí Nového evropského programu inovací a Strategie pro startupy a scaleupy⁵⁵. Posílením mezinárodních partnerství a vypracováním způsobů k přilákání mezinárodních talentů a

⁵⁰ www.glopid-r.org

⁵¹ www.gacd.org

⁵² <https://erdera.org/>

⁵³ <https://www.globalhealth-edctp3.eu/>

⁵⁴ <https://gardp.org/secure/>

⁵⁵ SWD(2025) 138 final.

investic, například prostřednictvím iniciativy Zvolte si Evropu pro vědu⁵⁶, chce EU upevnit svou roli předního centra inovací a podnikání, a podpořit tak udržitelný rozvoj a konkurenceschopnost v celosvětovém měřítku.

Výbor Evropské rady pro inovace (ERI) doporučil, aby Evropská rada pro inovace v roce 2025 vypracovala mezinárodní strategii, která by posílila její globální dopad a pomohla evropským startupům a scaleupům expandovat na mezinárodní úrovni. Doporučil zaměřit se na čtyři základní priority: 1) podpora mezinárodních aktivit; 2) zapojení mezinárodních investorů a podniků; 3) dosažení ideového vedení a 4) přilákání mezinárodních talentů. Hlavním cílem je pomoci příjemcům prostředků od ERI stát se globálními aktéry a zároveň zachovat si ústředí v Evropě; přilákat do Evropy technologické inovátory a spolupracovat s mezinárodními investory, kteří se zajímají o společnosti podporované ERI.

V březnu 2024 přijala Komise dvě doporučení na podporu doporučení Rady o hlavních zásadách pro zhodnocování znalostí⁵⁷, a to o kodexu dobré praxe pro společnou tvorbu průmyslu a akademické obce⁵⁸ a kodexu správné praxe pro zapojení občanů⁵⁹. Více než 150 strategií a postupů vypracovaných v EU i mimo ni lze nalézt v úložišti platformy EU pro zhodnocování znalostí, které je relevantní i pro mezinárodní partnery⁶⁰.

5. PŘÍZPUSOBENÍ SPOLUPRÁCE S PRIORITNÍMI ZEMĚMI A REGIONY

Spolupráci EU s ostatními zeměmi v oblasti výzkumu a inovací ovlivnil v posledních letech geopolitický vývoj. V sousedství EU je vývoj dán přidružením Spojeného království a Švýcarska a kandidátských zemí k programu Horizont Evropa. Účast v programu Horizont Evropa prostřednictvím přidružení rovněž posílila vztahy EU v oblasti výzkumu a inovací s významnými průmyslovými ekonomikami v zahraničí. Pozornost se rovněž znovu zaměřila na Afriku, Latinskou Ameriku a Karibik, jakož i na Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), kde vznikly významné regionální iniciativy. V bilaterálním kontextu se řeší konkrétní oblasti zájmu EU a partnerských zemí, například konstruktivní spolupráce s Čínou.

5.1. Integrace spolupráce v rámci sousedství EU

Spojené království se dne 1. ledna 2024 stalo přidruženou zemí programu Horizont Evropa, čímž vyslalo jasný signál, že má i nadále s EU společné zájmy. V roce 2024 si Spojené království vedlo obzvláště dobře ve výzvách Evropské rady pro výzkum (ERV), neboť bylo hlavním příjemcem grantů na ověřování koncepcí vyhlášených v červenci 2024, jedním z hlavních příjemců grantů pro začínající výzkumné pracovníky vyhlášených v září 2024 a zaznamenalo 56% nárůst grantů pro konsolidátory vyhlášených v prosinci 2024 ve srovnání

⁵⁶ https://commission.europa.eu/topics/research-and-innovation/choose-europe_en

⁵⁷ Doporučení Rady (EU) 2022/2415.

⁵⁸ Doporučení Komise (EU) 2024/774.

⁵⁹ Doporučení Komise (EU) 2024/736 – kodexy dobré/správné praxe přijaté v roce 2024 navazují na iniciativu kodexů správné praxe přijatých v roce 2023 pro řízení duševních aktiv a pro normalizaci.

⁶⁰ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform_en

s předchozím rokem. Spojené království bylo také hlavním příjemcem grantů na akce „Marie Curie-Skłodowska“ v roce 2024.

Účast Švýcarska, které je dlouholetým partnerem EU v oblasti výzkumu a inovací a v minulosti se aktivně zapojilo během svého přidružení k předchozím rámcovým programům v oblasti výzkumu a inovací, v prvních letech programu Horizont Evropa poklesla, protože se k němu nepřidružilo. Díky tomu, že se k programu přidružilo s účinností od 1. ledna 2025, se švýcarští výzkumní pracovníci a subjekty mohou opět účastnit výzev programu.

Systémy výzkumu a inovací v zemích Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), Norsku a Islandu, stejně jako průmyslové hodnotové řetězce a akademické sítě, jsou úzce propojeny se systémy EU. K excelenci rámcových programů pro výzkum a inovace významně přispívá zejména Norsko.

Účast partnerů ze zemí západního Balkánu v rámcových programech EU v oblasti výzkumu a inovací se výrazně zvýšila a v programu Horizont Evropa dosáhla nejvyšší úrovně. Úsilí v oblasti výzkumu a inovací se zvyšuje zejména prostřednictvím agendy inovací pro západní Balkán⁶¹, podpory technologicky orientovaných výzkumných infrastruktur a větší integrace regionu do Evropského výzkumného prostoru.

V zemích Východního partnerství⁶² bylo s podporou EU prováděno řádné monitorování provádění pěti priorit v oblasti výzkumu a inovací stanovených v pracovním dokumentu útvarů Komise z roku 2021⁶³. Nástroj na podporu politik v rámci programu Horizont poskytl moldavským⁶⁴ a ukrajinským orgánům⁶⁵ odbornou podporu při navrhování reform politiky v oblasti výzkumu a inovací. Navzdory obtížné geopolitické a hospodářské situaci v regionu se všem pěti zemím podařilo provést vládní reformy, přijmout a zahájit provádění národních vědeckých strategií a ve srovnání s programem Horizont 2020 zintenzivnit svou účast v programu Horizont Evropa.

Komise se zaměřila na zavedení zvláštních podpůrných opatření pro Ukrajinu⁶⁶ a usnadnila Ukrajině účast na výzvách programu Horizont Evropa a programu Euratomu pro výzkum a odbornou přípravu. Například zvláštní stipendijní program MSCA4Ukraine podporuje vysídlené výzkumné pracovníky z Ukrajiny a umožňuje jim pokračovat ve výzkumné činnosti v EU. V souladu se sdělením ministrů pro vědu a technologie zemí skupiny G7 z roku 2024 zřídila EU na Ukrajině společně s Ukrajinou, italským předsednictvím skupiny G7 a organizací UNESCO Mezinárodní koalici pro výzkum, vědu a inovace (International Coalition for Research Science and Innovation), jejímž cílem je využít potenciál výzkumu a

⁶¹ <https://westernbalkans-infohub.eu/wp-content/uploads/2024/10/a-western-balkans-agenda-on-innovation-research-education-KI0221615ENN-1.pdf>

⁶² Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Moldavská republika a Ukrajina.

⁶³ SWD(2021) 186 final.

⁶⁴ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/policy-support-facility/psf-country/support-moldova-reforms-public-rd-sector>

⁶⁵ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/policy-support-facility/psf-country/support-ukraine-research-infrastructures-policies>

⁶⁶ ERA4Ukraine (<https://euraxess.ec.europa.eu/ukraine>) poskytuje přehled všech akcí na úrovni EU a vnitrostátních akcí, včetně MSCA4Ukraine, nabídek pracovních míst rady ERV a programu stipendií JRC-EUI (Evropský univerzitní institut).

inovací při obnově a rekonstrukci Ukrajiny. Stejný cíl, uplatněný na klimaticky orientovanou obnovu v městském prostředí, sleduje nová iniciativa SUN4Ukraine⁶⁷ evropské mise „Klimaticky neutrální a inteligentní města“.

Unie pro Středomoří a EU vypracovaly a v roce 2022 na ministerské úrovni přijaly plány výzkumu a inovací v oblasti zdraví, změny klimatu a obnovitelných zdrojů energie, v nichž stanovily priority spolupráce a hospodářského rozvoje. K provádění těchto plánů přispívá Středomořská iniciativa, která byla zahájena v pracovním programu Horizont Evropa na období 2023–2024 a pokračuje v roce 2025, přičemž zvýšila spolupráci v oblasti výzkumu mezi EU a Středomořím přibližně o 60 %⁶⁸. K tomuto úsilí v oblasti zemědělství a vodohospodářství přispívá také Partnerství pro výzkum a inovace v oblasti Středomoří (PRIMA)⁶⁹, které bylo v dubnu 2024 prodlouženo o další tři roky (2025–2027). Novou stěžejní iniciativou EU k posílení spolupráce s jižními partnery je Pakt pro Středomoří, který byl přijat v říjnu 2025⁷⁰ a který představuje příležitost k přehodnocení vědecké spolupráce prostřednictvím zřízení společných středomořských center pro výzkum a inovace, podpory mobility výzkumných pracovníků, podpory zřízení centra pro vědeckou diplomacii a prosazování opatření v oblasti modré ekonomiky. Následně bylo přijato společné sdělení o strategickém přístupu Evropské unie k oblasti Černého moře v květnu 2025⁷¹.

5.2. Posílení spolupráce s průmyslovými třetími zeměmi a rozvíjejícími se ekonomikami

Až do ledna 2025 se vztahy se Spojenými státy v oblasti výzkumu a inovací vyvíjely pozitivně díky rostoucí spolupráci v různých oblastech, úspěšnému obnovení dohody o vědecké a technologické spolupráci mezi EU a USA, podpisu společného prohlášení, které stanovilo komplexní program spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, a silné účasti subjektů USA v programu Horizont Evropa. Změna postoje nové vlády USA v oblasti politiky vědy, která přestala upřednostňovat výdaje na výzkum v oblastech nejvyšší priority EU, jako je klima, životní prostředí, čistá energie nebo infekční nemoci, a odstoupila od několika mnohostranných iniciativ v oblasti výzkumu a inovací, zatěžuje transatlantický dialog a spolupráci v oblasti výzkumu a inovací. Na ochranu zájmů EU byla v rámci programu Horizont Evropa vypracována opatření k posílení podpory EU pro platformy mnohostranné spolupráce, zejména v oblasti pozorování oceánů, klimatu a svrchovanosti v oblasti údajů. Pokud jde o soubory údajů, tato opatření zahrnují i) rozvoj rámců pro svrchovanost v oblasti údajů, ii) zavedení důkladného řízení rizik pro přístup ke kritickým údajům a iii) využití vnitrostátního financování ke zlepšení přístupu k nákladným digitálním službám. Vzhledem k tomu, že USA je nadále přirozeným partnerem EU v oblasti výzkumu a inovací, snaží se EU udržovat komunikační kanály s federálními partnery v oblasti výzkumu a inovací v USA otevřeně s cílem znovu posoudit společné priority a obnovit aktivní spolupráci.

⁶⁷ <https://www.sun4ukraine.eu/>

⁶⁸ Pracovní program Horizont Evropa na období 2023–2024: 37 témat s celkovým rozpočtem 320 milionů EUR.

⁶⁹ <https://prima-med.org/>

⁷⁰ JOIN(2025) 26 final.

⁷¹ JOIN(2025) 135 final.

Pokud jde o Čínu, nedošlo stále v diskusích o společném plánu budoucí spolupráce mezi EU a Čínou v oblasti vědy, technologií a inovací, konkrétně o rámcových podmínkách souvisejících s inovacemi⁷², k žádnému pokroku, značného pokroku však bylo dosaženo v případě rámcových podmínek spolupráce v oblasti výzkumu⁷³. Spolupráce mezi EU a Čínou v oblasti výzkumu a inovací se zaměřuje na dvě stěžejní výzkumné iniciativy v oblasti potravin, zemědělství a biologických řešení a v oblasti změny klimatu a biologické rozmanitosti, v nichž je spolupráce oboustranně přínosná⁷⁴. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a vzhledem k tomu, že panují velké obavy ohledně využívání duševního vlastnictví vytvořeného v rámci programu Horizont Evropa, se však čínské subjekty již nemohou účastnit žádné z inovačních aktivit v rámci programu⁷⁵. Komise společně s členskými státy podpořila úsilí o koordinaci, jehož cílem bylo sjednotit přístupy prostřednictvím sítě znalostí EU v oblasti výzkumu a inovací o Číně (EU-KNOC) a investovala více než 13 milionů EUR do zlepšení znalostí o současné Číně v oblastech, jako je politika, společnost, ekonomika a obchod, věda a technologie a klima.

Vzhledem k tomu, že Korejská republika má v oblasti vědy, technologií a inovací vysokou kapacitu, se jejím přidružením k programu Horizont Evropa v roce 2025 otevřela řada příležitostí k širší a systematictější spolupráci mezi EU a Jižní Koreou v oblasti výzkumu a inovací v oblastech, jako jsou digitální technologie, nanotechnologie nebo satelitní navigace, jakož i čistá energie, výzkum klimatu, oceánů a životního prostředí a zdraví. Totéž se očekává v případě Japonska, až budou úspěšně dokončena jednání o jeho účasti v programech Unie a přidružení k programu Horizont Evropa nad rámec pokračující spolupráce v oblasti pokročilých materiálů. Přidružení Nového Zélandu k programu Horizont Evropa zase vedlo k tomu, že se v letech 2022 až 2024 téměř ztrojnásobil počet podepsaných grantů.

Dne 3. července 2024 byla podepsána dohoda o přidružení Kanady k pilíři II programu Horizont Evropa, která kanadským výzkumným pracovníkům a organizacím dává možnost účastnit se této části programu za stejných podmínek, jaké platí pro výzkumné pracovníky a organizace z EU. Výsledkem je již více než stovka kanadských účastí v projektech programu Horizontu Evropa. Očekává se, že tento počet se výrazně zvýší, protože řada návrhů projektů s kanadskou účastí se teprve hodnotí nebo je ve fázi přípravy grantové dohody.

Spolupráce s Indií se zintenzivnila po zahájení činnosti Rady EU–Indie pro obchod a technologie⁷⁶, která se zaměřuje na digitální a zelené technologie a technologie čisté energie. Na druhém zasedání ministrů Rady EU–Indie pro obchod a technologie v Novém Dillí v únoru 2025 byla dohodnuta širší technologická spolupráce a společné finanční investice do kolaborativního výzkumu v oblasti znečištění moří, přeměny odpadu na obnovitelný vodík a technologií recyklace baterií pro elektromobily. Větší důraz bude kladen na spolupráci

⁷² Do těch patří mj. práva duševního vlastnictví, prenormativní výzkum, posuzování shody a normalizace, přístup k veřejným zakázkám a spravedlivé a transparentní regulační rámce.

⁷³ Patří mezi ně otevřená věda, etika a integrita výzkumu, mobilita výzkumných pracovníků a rovnost žen a mužů ve výzkumu a inovacích.

⁷⁴ Pracovní program Horizont Evropa na období 2023–2024 zahrnoval sedm akcí s celkovým rozpočtem 86 milionů EUR spolufinancovaných EU a Čínou.

⁷⁵ Inovační aktivity jsou akce s vysokou úrovní technologického rozvoje, jež jsou blíže trhu.

⁷⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_23_596

startupů z Indie a EU. Společné sdělení o nové strategické agendě EU–Indie označuje technologie a inovace za hlavní pilíř budoucí spolupráce mezi EU a Indií⁷⁷. Do roku 2030 byla také obnovena dvoustranná dohoda o vědeckotechnické spolupráci mezi EU a Indií.

Vztahy s Brazílií jsou obzvláště silné v oblasti technologií ekologické transformace, jako jsou integrované biorafinerie a technologie solární energie, a také v oblasti biologické rozmanitosti, mořského výzkumu, ekosystémových/přírodě blízkých přístupů k udržitelným městům, udržitelnosti a zdraví. Komise se podílela na programu brazilského předsednictví skupiny G20 a pomohla zajistit přijetí Strategie skupiny G20 na podporu spolupráce v oblasti otevřených inovací (G20 Strategy to Promote Open Innovation Cooperation), Doporučení skupiny G20 o rozmanitosti, rovnosti, začleňování a dostupnosti v oblasti vědy, technologií a inovací (G20 Recommendations on Diversity, Equity, Inclusion and Accessibility in Science, Technology and Innovation) a Deseti hlavních zásad globální iniciativy pro bioekonomiku (10 Leading Principles of the Global Initiative on Bioeconomy).

Prohloubení vztahů mezi EU a Jihoafrickou republikou se odráží ve výsledcích summitu z roku 2025 a v zahájení prvního partnerství v oblasti čistého obchodu a investic, jakož i ve vynikající účasti Jihoafrické republiky v programu Horizont Evropa, která je na prvním místě mezi africkými zeměmi jak z hlediska objemu grantů, tak z hlediska počtu projektů. Jihoafrická republika hraje vedoucí úlohu při provádění inovačního programu AU–EU, jelikož spolufinancuje několik iniciativ spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, jako je například dlouhodobé společné partnerství AU–EU pro výzkum a inovace v oblasti udržitelné energie (LEAP-SE). EU velmi úzce spolupracovala s předsednictvím Jihoafrické republiky ve skupině G20 v roce 2025 a podpořila přijetí Doporučení skupiny G20 pro zapojení vědy (G20 Recommendations for Science Engagement).

5.3. Prohloubení partnerství EU s Afrikou, Latinskou Amerikou a Karibikem a jihovýchodní Asíí

Komise společně s Komisí Africké unie a členskými státy v roce 2023 vypracovala a přijala inovační program AU–EU, a splnila tak svůj závazek více podpořit spolupráci s Afrikou v oblasti výzkumu a inovací. Inovační program AU–EU vytváří nový rámec pro využívání výsledků výzkumu zaměřeného na veřejné zdraví a ekologickou a digitální transformaci, aby se podpořila zaměstnanost a růst prostřednictvím sdílení technologií a odborných znalostí⁷⁸. Prostřednictvím iniciativ pro Afriku v rámci programu Horizont Evropa se zvýšila spolupráce mezi výzkumnými pracovníky z obou regionů v průměru o 40 % ročně⁷⁹. Výzkumné a inovační partnerství AU–EU v oblasti výzkumu a inovací pro zajišťování potravin a výživy a udržitelného zemědělství sdružuje více než 70 poskytovatelů finančních prostředků na výzkum z Afriky a Evropy. V rámci investičního balíčku Global Gateway Afrika–Evropa je „Program partnerství Afrika–EU ve výzkumu vesmíru“ (Africa-EU Space Partnership Programme) podpořen investicí ve výši 100 milionů EUR a zaměřuje se na rozvoj služeb

⁷⁷ JOIN(2025) 50 final.

⁷⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-07/ec_rtd_au-eu-innovation-agenda-final-version.pdf

⁷⁹ Pracovní program Horizont Evropa na období 2023–2024: 30 témat s celkovým rozpočtem 300 milionů EUR.

využívajících vesmírný prostor, zejména na podporu využívání programu Copernicus ke zlepšení systémů včasného varování před nebezpečnými povětrnostními jevy a poznatky o změně klimatu, na posílení institucionální spolupráce mezi EU a Afrikou a na zvýšení kapacit kosmického průmyslu. „Regionální centra excelence pro program ekologické transformace“ (Regional Centres of Excellence (RCoEs) for the Green Transition Programme) je program ve výši 80 milionů EUR, jehož cílem je podpořit získávání a správu znalostí prostřednictvím lepšího vytváření, zpřístupňování a sdílení údajů. V návaznosti na pilotní fázi programu Africké výzkumné iniciativy pro vědeckou excelenci (ARISE), kterou provádí Africká akademie věd, byla oznámena obdobná podpora ve výši 25 milionů EUR pro druhou fázi, což mělo za následek další závazky ze strany členských států AU. Při příležitosti 15. výročí politického dialogu AU–EU na vysoké úrovni o vědě, technologiích a inovacích byla v říjnu 2025 uspořádána řada akcí, včetně workshopu o umělé inteligenci ve vědě v rámci spolupráce mezi Afrikou a Evropou, dialogu AU–EU o vědecké diplomacii, veletrhu inovací uspořádaného ve spolupráci s Uníí pro Středomoří a zasedání vyšších úředníků AU–EU v oblasti výzkumu a inovací.

Spolupráce se Společenstvím latinskoamerických a karibských států (CELAC) získala nový impuls díky prvním zasedání ministrů EU–CELAC zaměřeného na výzkum a inovace, které se konalo v září 2025 v Bruselu. Na tomto zasedání ministři EU a CELAC schválili ministerské prohlášení a nový program spolupráce mezi EU a CELAC v oblasti výzkumu a inovací, kterým se zřídily tři pracovní skupiny v oblastech i) zdraví, ii) změny klimatu, environmentální udržitelnosti a energetické transformace a iii) umělé inteligence ve vědě, čímž doplnily stávající pracovní skupinu pro výzkumnou infrastrukturu. Každá skupina vypracuje operační plány, které vymezí priority, činnosti a výsledky spolupráce mezi oběma regiony v dané prioritní oblasti. V říjnu 2023 byla zahájena iniciativa pro spolupráci v oblasti inovací mezi EU a Latinskou Amerikou a Karibikem, která měla za cíl vytvořit a zprovoznit síť stávajících inkubátorů a akcelerátorů pro startupy a strukturovat inovační přítomnost členských států EU v regionu Latinské Ameriky a Karibiku. V oblasti Karibiku byla zahájena akce investiční agendy v rámci strategie Global Gateway týkající se hroznovice, která dodala rozvojové spolupráci EU aspekt výzkumu a inovací.

Konkurenceschopnost a bezpečnost EU je úzce spojena se Sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN), což vyžaduje, aby EU zintenzivnila spolupráci v oblasti výzkumu a inovací s tímto regionem. Spolupráce se zaměřuje na zelené technologie, digitální transformaci, inovace v oblasti zdravotní péče a sdílení zkušeností s regionální integrací (výzkumné infrastruktury, mobilita talentů, přenos technologií). Další oblasti spolupráce určil dialog ASEAN–EU v oblasti vědy, technologií a inovací: inovace/startupy, vědecká diplomacie a rovnost žen a mužů ve výzkumu a inovacích.

6. ZÁVĚRY

Od přijetí sdělení „Globální přístup k výzkumu a inovacím“ v roce 2021 došlo k významným nepředvídaným vnějším událostem, například k ruské útočné válce proti Ukrajině, k eskalaci konfliktu na Blízkém východě, k zásadním změnám v politice USA v oblasti vědy, změny klimatu, životního prostředí nebo zdraví a k radikálním změnám v používání převratných

technologií, jako je umělá inteligence. Tyto události zásadně ovlivňují globální prostředí výzkumu a inovací a vyžadují, aby EU začala mnohem důrazněji hájit své politické a hospodářské zájmy a prosazovat své hodnoty po celém světě. EU chce s podporou ze strany iniciativy Zvolte si Evropu pro vědu přilákat nejlepší vědecké talenty zejména tím, že bude prosazovat akademickou svobodu, svobodu vědeckého výzkumu a rovnost žen a mužů.

EU na tyto události reagovala například přijetím doporučení Rady o posílení bezpečnosti výzkumu, vypracováním evropského rámce pro vědeckou diplomacii, zavedením mnohostranného dialogu o zásadách a hodnotách mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací a zapojením klíčových globálních partnerů do programu Horizont Evropa, přičemž zároveň nastolila rovné podmínky a reciprocitu, zejména ve vztahu k Číně. Priority EU, která se nadále hlásí k Zelené dohodě pro Evropu, se posunuly směrem k čisté transformaci a zvýšení konkurenceschopnosti EU, přičemž se zaměřují také na obranu a dvojí užití.

Učinit z výzkumu a inovací centrální bod konkurenceschopnosti EU znamená učinit je také centrálním bodem vnější činnosti EU. EU musí hrát příkladnou vedoucí úlohu při využívání výzkumu a inovací k prosazování míru a multilateralismu a k dosahování cílů udržitelného rozvoje OSN do roku 2030, a to i v oblasti boje proti změně klimatu a úbytku biologické rozmanitosti. Zásady otevřenosti a bezpečnosti stanovené v globálním přístupu k výzkumu a inovacím zůstávají v tomto novém kontextu v platnosti. V některých oblastech je však zapotřebí zajistit pokračující rozvoj a úpravy. Patří mezi ně oblasti týkající se nastolení rovných podmínek a reciprocity v mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, zohlednění tematických priorit, jako je konkurenceschopnost, a větší důraz na startupy a scaleupy, jakož i změna geografických priorit. To je zásadní pro to, aby EU hájila své zájmy a zůstala v čele výzkumu a inovací a aby zároveň byla spolehlivým partnerem, se kterým zbytek světa může počítat.